

שהי' אז בחי' היום לעשותם בתכלית השלימות אלא שאח"כ יגרש את האדם וגו'. ואח"כ נכנסו אבותינו לארץ ג"כ בשביל קיום מעשה המצות שכמה מצות התלויים בארץ דוקא כמעט ארבע הדיות ואחר כך גלו משם ולא נתקיימו בידם עד ימות המשיח שיהיה במהרה בימינו שאז יהי' בחי' היום לעשותם בתכלית השלימות. והנה אנו אומרים ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו וכו'. כמצות רצונך כו'. שעיקר המעשה היה עבודת הקרבנות שאין אנו יכולים לקיים בגלות אלא שבגלות נתקנה התפלה כנגד הקרבנות. ועדיין אין זה כמצות רצונך ממש:

ולחבין

זה דלכאורה התפלה במעלה העליונה יותר מהקרבנות שהתפלה היא נשיאת נפש האדם בספור שבחי של מקום ברוך שאמר והיה העולם וכל הללויה וכו' עד שמגיד לואהבת ככל נפשך כו' משא"כ הקרבנות הוא בנפש בהמה וביום השבת שני כבשים. ולמה יהיו הקרבנות במעלה העליונה כל כך שיקראו כמצות רצונך. וזוהי יהי' תכלית השלימות של ימות המשיח יותר מהתפלה שבגלות. הנה כתיב גפן מצורים תסיע. שכ"כ נמשלו לגפן שגדלים בה ענבי שמהם יוצא היין ע"י דריכה בגת. והנה עיקר היין המשוכב יוצא מהענבי הסמוכי לקרקע כמו שאמרו לגבי נסכים לא היו מביאין מן הדליות אלא מן הרגילות ששם יוצא יין משוכב יותר. והנה היין נתחלק לכמה מינים יש יין המשמח ויש יין המשכר יש יין אדום ויש יין לבן וכך ככל המשל הזה נמשלו כנסי' שיש בהם אהבה מסותרת למקום כו'. וכדי להוציא מהעלם אל הגלוי צריך להיות מבחי' רגילות דהיינו להיות בחי' נפשי כעפר לכל צדדיה. וגם דריכה בגת להיות לב נשבר ונדכה וע"י זה יוצא היין הוא בחי' האהבה מסותרת שהיתה כהעלם כי על יין אמרו נכנס יין יצא סוד והיינו לפי שהיין היה ג"כ מתחלה כהעלם בענבים ואח"כ נתגלה ויצא לחוץ. והנה באהבה יש ב' בחי'. יש מתפעל להיות שמחת ה' בלבו היא בחינת יין המשמח ובחי' יין לבן מבחי' חמר חווריין עתיק כו'. וכל מתפעל להיות לו מרירות הלב מפני היותו ממאיר דרושנא ומכל מחשבותיו ודבוריו ומעשיו אשר לא לה' המה ולצדק לא י' ולדבקה בו הוא בחי' יין אדום ויין המשכר וכו'. והנה אנו אומרים כשבת וינוחו בו ישראל מקדשי שמך. ולכאורה אינו מוכן הלא הוא ית' מאליו קדוש וכתוב כי קדוש אני וקדושתי למעלה מקדושתכם. ואיך יהיה תלוי קדושתו ית' בישראל דייקא שיקראו הם המקדישים שמו. אך הענין הדנה אנו אומרים אלה קדוש ושמן קדוש וקדושים בכל יום היילוך סלה. פי' קדושים בכל יום כו' כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שכלל יום ויום מתוהו מאז ליש כל מעשה בראשית. וכשהם משיגים כל יום התוהותם ויחיותם מבחי' קדוש ומובדל כי עליו ית' נאמר אדון הנפלאות פי' למעלה מעלה מבחי' נפלאות כמ"ש עושה פלא. שבחי' הפלא הוא כעשיה גשמיות אצלו ית'. כי ענין הפלא היא פליאת ההתהוו' יש מאין וראשית ההתהוו' הוא בחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וכתוב כולם בחכמה עשית שהחכמה נחשבת אצלו כעשיה גשמית שהיא בחי' סוף דרגין משכל ודבור מחשבה וממעשה וכך החכמה נחשבת אצלו שהוא ית' למעלה מן החכמה ומרום עד אין קץ. ולכן הם היילוך סלה תמיד בעיילוי אחר עילוי בלי הפסק וכל זה בבחי' ושמן קדוש כי הודו של שמו על ארץ ושמים. כמ"ש כי ביה ה' צור עולמים פי' ב"יה הוא שמו הוי"ה כי הו"ה היא ג"כ י"ה שהו"י מושך הו"י כו'. וביוד' נברא העוה"ב כנ"ל היינו עלמין סתימין דלא אתגליין עין לא ראתה אלהים וולתך ובה"א נברא עוה"ז היינו עלמין דאתגליין מה שהוא מושג ונתפס בהשגת

ה' שמעתי שמעך יראתי. בחי' אודנין כי חבוק היה בבחי' הריחוק שהוא בחי' שוב כענין ינועו ויעמדו מרחוק ומה נמשך מלמעלה למטה כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן לי וגו' שמהו יהי' התקרבות מלמעלה (ושנואה שאינה אהובה כי"כ שהרי כתיב ויאהב גם את רחל מלאה) מחמת עושה א"ע רחוק ושמאל דוחה וצ"כ שנואה כי שמאלו תחת לראשי ועיני אח"כ בחי' לוי ט"ו ויין דאמרי"כ. וגו' בחי' אלו ה' ג' קוין חח"ץ בגי' ודתי שהוא קו המצויע הוא בחי' לוי. שע"י ג' בחי' אלו נמשך בחי' הוה"ה יודוך אחיך להיות ה' הודאה כתר מל' דהנה המל' היא בחי' מקבל ול"ל מגרמה כלום ואעפ"כ אחר שמקבלת הרי היא בחי' מלכות עליהם (ונק' כתר מל' שהיא בחי' כתר מלמטה למעלה) הגם שהם ממשיכים לה האורות ופרקין (וע' בזה בלק ע"פ גבורי כח עושי וברו לשמוע כמל דברו כו') וה"ו כמשל המלך ב"ו שהוא מקבל המס הכסף והזהב מאנשי מדינתו ואעפ"כ הרי הוא מולך עליהם כו' כך המל' שרשה ככתר רעיון סופן בתחלתו רק שצריך המשכת הכתר הנק' סמיור דכל טמירן שיהי' בגילוי בבחי' אתה ולכן יודוך אחיך מכתר למל' ע"י ג' קוין הנ"ל ראובן פ' ראשונה דק"ש בחי' שם מ"ב ושמעון פ' שניה ע"ב (וע' במ"א דלכאורה שם מ"ב הוא גבורה ושם ע"ב חסד אלא שהוא בחי' אור הגבורה ככלי חסד ואור חסד ככלי הגבורה) ולוי אמרי"צ בחי' הממוצע ונק' היכל הרצון שלמעלה מהיכל האהבה שלפני ק"ש וכו'. והיכל דק"ק אדני שפתי כו' סמיכת גאולה לתפלה להיות בחי' יודוך אחיך בחי' הודאה בחי' בטול בחי' כתר. ומעלה מלדת אין עמידה אלא תפילה (והוא ג"כ לשון עמידה ושתיקה ובטול שהוא בחינת כתר שהוא לשון שתיקה כמו כתר לי ועיר כי הסייג דחכמה הוא שתיקה כמ"ש במ"א בענין יונת אלם וכו'):

ידך בעורף אויביך. כי המל' יש לה עליות וירידות הפעם אודה ובלילה יורדת לבר מל"ש ותתן טרף ואין בירור אלא בבחי' אחוריים כי הפנימיות מתכלל כנר בפני אבוקה בלי בירור כו'. וענין ישתחו לו בני אביך הוא בחי' המשכה מבחי' אבא למל' אבא יסד ברתא כי יודוך אחיך הוא המשכה מכתר שהוא ע"י ג' קוין הנ"ל. משא"כ בני אביך המשכת אבא ב' קוין והם ראובן ולוי חח"ץ ע"י גמ"ת ודתי" ע"י תורה נובלות חשמ" כו':

וענין כי ראה ה' בעניי הנה בירורי' ותשובה הכל ענין א' שהי' יורד ממקום גבוה צדיק לעלות לשם נק' תשובה וכן הנשמה ירדה לצורך עליי'. והנה ההתקרבות שמתמת בחינת ענין שהוא מרירות הנפש על ריחוקה (עד שגם הנה"ב והגוף יהיו בבחינת אתהפכא כו') היא יותר גדולה כיתרון האור הבא מן החשך וכנודע מ"ש במ"א בענין ויברך יעקב את פרעה מה ההוא ט"ו וכו':

אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו. כבס ביין לבושו וגו'. הנה מקרא זה נאמר לימות המשיח דקאי אדלעיל מני' לא יסור שבט מיהודה וגו'. עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים ואז יהיה גם אסר שילה לגפן עירה:

וביאר הענין אהא אמרו"ל אין ב"יה עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד בלבד כי ימות המשיח אינו עוה"ב שלאחר התחיה. שזהו מתן שכרן של צדיקים. אבל ימות המשיח הוא בבחי' היום לעשותם ולא לקבל שכרן. ועיקר היום לעשותם ותכלית השלימות של המעשה יהיה בימות המשיח. וכמו שהיה עיקר עבודת האדם כג"ע לעבדה ולשמרה. לעבדה זו מצות עשה. ולשמרה זו מצות ל"ת.

הנ"ל צריך לשית עצות בנפשו להיות בבחינת נפשי כעפר לכל תהיה מן הרגליות וכו'. ועל ידי דריכה ברגלים בגת שהיא בחינת לב נשבר ונדכה כו'. והנה כנגד ב' בחינות יין הנ"ל כך נמשך ב' בחינת לבושיו. וזהו כבס כיון לבוש' שיהיו לבוש' המצות מכובסים עד"מ כמו בגד המכובס מן הכלכל כך הנה אפי' פושעי ישראל הם מלאים מצות כו'. ואפ"כ את פושעי' נמנו שלבוש' המצות שלהם הם מלוכשי' לבוש'ים צואים שלהם משא"כ עיי בחי' יין ושחחה של מצוה נעשה בחי' לבוש' כבוס לבוש' והתפשטות מלוכשו' שבנוגה להתענג על ה' לבדו. ועיי' בחי' דם ענבים הוא בחי' יין אדום שהוא ענין התגברות הנפש לאהפכא חשובא לנהורא והמרירות על ריחוקו מאור פני ה' ונק' דם לפי שצריך יגיעת הנפש ויגיעת בשר בנפשו דמו. אך מ"מ נק' דם ענבים בחי' יין שצ"ל עיי' בחי' שמחה שהיא בחי' התבוננות מצד גדולת ה' א"ס ה' וישוב אל ה' וירחמהו. וירחמהו דייקא היינו על ניצוץ הניצוץ שבו איך ירד פלאים מטה מטה כמ"ש בצי' והיין נעשה בחי' סוטה פ' סוטה מלשון סוטה הוא כסוי הראש והפנים שיש ב' בחינות לבושיו לבוש' הגוף ע"ד משל ולבוש' הראש והפנים ע"ד משל. והנה עיי' בחי' יין המשמש נמשך בחי' לבוש' לבחי' הגוף של הנפש שהוא בחי' לבוש' מדות הנפש אהבה ויראה כו' אבל עיי' בחי' דם ענבים נמשך לבוש' לבחי' הראש והפנים של הנפש והוא בחי' ראה ושמיעה. וכמ"ש הביטו אליו ונהרו וגו'. וכי אפשר להסתכל בשכינה כו' אלא היינו אסתכלא ביקרא דמלכא כו' והיין כמלכא רמרז לב' במקום בעלות עומדים כו' כי צדיקים גמורים עיי' שמחה של מצוה והתענגם על ה' ממשכים ענג העליון מלמעלה למטה אבל הבעל תשובה עיי' התגברותו על הרע שבנפשו במסירת נפש היא בבחי' הסתלקות מלמטה למעלה כדרך הגבורות ורשפי' אש כו'. ולכן נעשה לבוש' לבוש'תו ג"כ למעלה על בחי' ראש הנ"ל:

והנה זהו כל עבודתנו בקיום המצות בזמן הזה להמשיך לנפש שתתעלה בעליו אחר עליו לאור באור א"ס ב"ה ותהיה הנפש צרורה כו'. אבל תכלית השלימות של ימות המשיח בקיום המצות ומעשה הקרבנות שיהיו הקרבנות ככשים ופרים וכו' ג"כ נכללים ומתעלים בעליו אחר עליו כאור א"ס ב"ה. אך בזמן הגלות אי אפשר לנפש האדם להעלותם ולקשרם במקורם מאחר שהיא מקושרת בעצמה למטה. אבל לימות המשיח שקיינים ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וגו'. שנשמות ישראל יהיו במעלה או יהיה זמן קיום המעש' והעלאת ניצוצות שפלו אפילו בהמות. וכמו שהיה בתחלת בריאת העולם שקודם שנבר' אדם הראשון נא' ואדם אין לעבד את האדמה וגו'. ואח"כ נעשה אדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. אלא שאח"כ יגרש את האדם וגו' כלומר שלא ה"י בבחי' אדם והוצרך לילך ולתקן נפשו. ושלימות בחי' אדם הוא בזמן המשיח שנאמר עליו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד מא"ד הוא אותיות אדם". וכן ראשי תיבות אדם"ם אדם"ם ויד"ם משיח"ם שבזמן המשיח נשלם בחינת אדם ואזי הוא זמן היותו לעולמות זמן קיום המצות בשלימות שהיה הקרבת קרבנות כמצות צונן. משא"כ בזמן הגלות אין עשיית המצו' כרצונך ממש אלא לעילוי הנפש שיתקן בחי' אדם שלא יהיה ואדם אין לעבד. אבל עיקר העבודה לעבדה ולשמרה הוא כימות המשיח דוקא. והתפלה שהיא בחי' נשיאת הנפש הוא כנגד הקרבנות אבל אינה בבחי' קרבנות ממש כי שם בחינת עליות כל העולמות בכלל ואפילו נפש הבהמה הירדת למטה לארץ. והנה על בחינת גפן ויין הנ"ל נאמר אסירי לגפן עירה פ' שכימות המשיח שיושלם בחי' אדם

הנבראים ואפי' ג"ע העליון נק' עלמא דאתגלי' לגבי בחי' זו שהוא שם שהרי צדיקי' הנהים כו' אלא שלגבי עוה"ז השפל הגשמי נק' עוה"ב ג"ע העליון. אבל לגבי עולמות עליוני' נקרא בשם עוה"ז ועלמא דאתגליא מאחר שיש שם הנאה ותענוג הנשמות משא"כ בחי' עלמין סתימין הוא מה שאינו מושג ונתפס כלל עין לא ראתה וכו' וכל בחי' הללו הם מבחינת שמו והודו של שמו כו'. אבל בא"ס ב"ה עיצו כל שייך כלל זה שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין לגמרי ולא עיי' אפילו בחי' סתימין כו' ובחינת עלמין סתימין הם כעשיות גשמיות אצלו ית'. וכמאמר אדון הנפלאות. וכמ"ש עושה פלא. ומה שקדושים בכל יום יהללוך סלה הוא בבחי' ושמן קדוש בלבד והיינו כי משם נמשך קדושתם ומהללים להתכלל ולהבטל במקורם. אבל ישראל הם מקדשי' שמך כי הנה באתעדל"ת תלוי אתעדל"ע להיות התלבשות א"ס ב"ה בחכמה וחסד להחיות ולהיות עלמין סתימין ועלמין דאתגליין והיינו אק"ב ממש הקב"ה מניח תפיליו כו'. ועיי' הנחת תפיליו למטה מתעורר קדושה העליון' שלמעל' להיות שורה ומתלבש בתוך עלמין. וקדושה זו היא מבחי' אוא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שלמעלה מגדר עלמין בחי' אתה קדוש שהוא אדון הנפלאות למעלה מעלה מבחינת פליאות חכמה שאמין תמצא כי המצות הן הן רצוני ית' ובחי' מדרגת הרצון הוא הגבה למעלה מאד מבחי' חכמה. ולכן הם מקדשי' ומרוממים שמך. שבהם ועל ידם נתעלה בחי' שמו כקדושת אור א"ס ב"ה עצמו. וזהו יפה שעה אחת בתשובה המעט כעוה"ז מכל חיי עוה"ב שם מבחינת שמו ית' בלבד. אבל עיי' המע"ט ממשכים קדושת אור א"ס ב"ה בעצמו כנ"ל:

והנה מן המצות נעשה לבושים לנפש כמ"ש בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים באינו יומין עלאיז דאינון לבושין כנ"ל. והיינו לפי שעיי' המצות ממשך אור מקיף מבחי' טובה כל עלמין לכן נעשה לבוש' לנשמתו שתהיה נפשו צרורה בצרור החיים את ה' וכו'. אך הנה אמרו אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון ומ"מ אין ממשכין כלום. אלא הענין הוא שהמשכת קדושה העליונה הוא עיי' שמחה של מצוה דוקא וכדכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה. והשמחה היא מצד התבוננות מזה עצמו איך שהמצות הם בחינת אור א"ס ב"ה עצמו בחי' אדון הנפלאות וכו'. ולזה ישמח לבו בקיום המצות אשר קדשנו במצותיו ממש והוא בחי' חמך חוררין עתיק שהוא בחי' ענג העליון להתענג על ה' מה שבו בחי' צריך לעורר מתחלה בנפשו בחי' יין אדום ויין המשכר שהוא אחי' גבורות קדושות כדי לאתהפכא חשובא לנהורא ומריריו למיתקא שאז יתענגו על ה' בתענוג המשכת אוא"ס ב"ה כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון שכשנתמלא רצונו וחפצו מה שהיה חושק ומתאוה אז יתענג משא"כ אם לא היה לו תשוקה כ"כ אין התענוג אצלו כ"כ גם בהיות אצלו הרבה ההוא ולכן צריך לעורר תחלה בחינת גבורות על הידידה אשר דחוק בתכלית. ובפרט כאשר יהי' ממארי' דחושבנות מן המעשים ודבורים והמחשבות אשר לא לה' המה. וישוב אל ה' וירחמהו וכמאמר אלהי עולם ברחמיך הרבים כו' וכמ"ש בצי' ואזי תהי' שמחת הנפש בקיום המצות ביתר שאת כי כל שתגדל התשוק' והצמאון מחמת ריחוק מקום מצד הגוף כך תגדל שמחת הנפש מצד המשכ' אוא"ס ב"ה בקיום המצות והתענוג על ה' במילוי רצונו וחפצו ו"ש זאת נחמתי בעניי כי אהפכת חיתני וכמאמר כי הם חיינו ואורך ימינו כו' ואין לערב שמחת הנפש בעצבו והגוף וכו'. אך כדי להוציא בחי' יין

בגוף ממש להחיותו. כי הוא ית' קדוש ומובדל כו'. רק התפשטות בחי' שם בלבד. דהיינו מחמת כי מלך שמו נקי עליהם. וכמאמר ישתבח שמך לעד פי' לעד עד אין קץ כו'. ועי' אנו אומרים אישיר מברך לעלם ולעלמי ועלמיא יתברך. פי' שאנו מתפללים ומבקשים שיהיה שם זה בבחי' ברכה והמשכה מהעלם אל הגילוי. דהיינו שלא יהי' בבחי' העלם והסתר פנים אלהינו בידיעת אנשים מלומדה בלבד שאין זה האל בבחי' הודאה. אבל בחי' ברכה היא בחי' גילוי ממש במוחו ולבו באמת לאמתו. ושיהי' גילוי זה נמשך לעלם ולעלמי ועלמיא אפי' בעולמות התחתונים כמו בעוה"ז הגשמי וכענין שנאמר ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם. ועד"ז תקנו כל פסוד"ז מבי"ש עד ק"ש להאריך ולהרחיב הדבור בשבחו של מקום איך שמלכותו הוא מכ"ע. ואיך שהוא קדוש ומובדל כו'. עד שיהיה נקבע בקרב אש ולב עמוק. ועי' גי'ע לקיום הק"ש שמוע ישראל. שמוע לשון הבנה להתבונן כי ה' אחד פי' אחד ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים אל האל"ף הוא אלופו של עולם. וכמו שיש בגשמיות ז' רקיעים כו'. כך ברוחניות יש כמה מדרגות זו למעלה מזו וכולם בטלים אליו ית' רק שברוך שם כו'. שבמח' דל"ת רבתי דאחד נמשך בחי' ברכה והמשכה להיות בחי' שם כבוד מלכותו כו'. ועי' גי'ע למדרגת ואהבת. פי' ואהבת הוא מלשון רצון. דהיינו שיהי' רצונו שהי' אלקדך בכל לבבך שבני יצחק יצאו ויבחרו לאהפכא חשוכא כו' שיעקרו רצונו מהבלי עולם להיות לו שינוי רצון ולהפך רצונו לה' אחד וכמיש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

והנה כיז הוא בחי' אה"ע שאומרים אהבת עולם אהבתנו. פי' אהבתנו שאהבה זו היא מתלבשת בתוך נפשנו. שהנפש יכולה להיות כלי להגביל ולהלביש את אהבתה זו בתוכה ממש להיות תוכה רצון אהבה זו. אבל אה"ר היא כשיש הנפש ממקור חוצבה כי חלק הוי' ממש עמו. ואני הו"ה לא שניתי כתיב שהוא ית' למעלה מגדר עלמין ואין ערוך אליו ית' כלל אפי' כמשל טפה מים אוקיינוס. שעם היות שהוא חלק קטן מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות. עכ"ז שייך איהו ערך ויחוס במהותו הדומה לו שגם מהות הטפה היא מים כמו הים הגדול ממש. משא"כ אליו ית' אין ההשתלשלות ערוך כלל ולכך אהבה שנלקחה מבחי' זו אינה מתלבשת ממש ערך הנפש ולאן הנפש יכולה להגבילה אלא היא בבחי' מסותרת והיא באה לידי גילוי בבחי' בכל מאדך כו'.
(עי' כתובו ס"פ מג' ועי' גי'כ פי י"ט):

והנה הפרש שבין אה"ע לאה"ר הוא כי אה"ע הבאה מחמת התבוננות ועומק מחשבתו יש לה הפסק שאם לבנו פונה לדברים אחרים וטרוד במחשבתו בעסקי עולם אזי חולפת ועוברת ממנו כו' משא"כ אה"ר שבשרש נפשו ממקור חוצבה אין לה הפסק שגם אם לבנו פונה לדברים אחרים הרי אין בזה לעומת זה להיות לעומת האהבה הזאת להטרידה ולהפסיקה. ולזאת תשאר אהבה זו בבחי' רשימו להיות זכרונה תקועה בלב כל תמוט עולם ועד. אך כיצד תהיה אה"ר זו בבחי' גילוי שיעלה ויגיע למדרגת בכל מאדך ע"ז אמרו נכנס יין יצא סוד היא התורה שנק' בשם יין. וכמארז"ל ערבים עלי ד"ס יותר מינה של תורה כי על אהבה נאמר וירא אלקים את האור כי טוב ואמרו רז"ל כי טוב לגנוז בתורה. וכשנכנס יינה ש"ת יצא סוד הוא אור האהבה הגנוז

אז יהיו כלל ישראל מתעלים במעלה העליונה שיהיה בבחי' גפן ויין המשמח בשמחה של מצוה וגם יהי' אוסרי אוסר יו"ד שבחי' יו"ד היא בחי' חכ' עילאה הוא אוסר ומקשר לבחי' גפן (ועי' החכמה הוא בחי' בטול שצ"ל בהשמח ע"מ ע"פ ולא נחם אלקי' דרך ארץ פלשתים וע"פ ביום השמ"עצ). ועי' יהי' בבחי' עיריה. כי הנה עיריה טובל ב' פירושים לשון עיר פרא אדם ובחי' עיר אלהים. וכיאר הדבר כי עיר פרא אדם יולד כחי'. פי' יולד היינו כשהמדוי' אצלו כחולדתו וטבעו שלא נהפכו אצלו לעמוד כנגד טבעו כי זהו עבודת האדם לעמוד נגד טבעו הקשה מפני אהבת ה' ויראתו. משא"כ כשהטבע מטי"ע אין זו עבודה תמה ונקרא עיר פרא אדם אבל כשהוא מקושר בבחי' גפן בחי' יין היוצא מן הגפן ע"י דריכה ומן הרגליות וכו' כני"ל אזי נעשה בחי' עיריה עיר ה' שהוא בחי' עיר אלהינו כמו שאמרו רז"ל אימתי נקרא גדול כשהוא בעיר אלהינו וגו'. ולשורה בני אתוננו. הנה שורה היא זמורה רכה וילדה שנבנה בעוטים עדיין ומעט יין היוצא ממנה נק' שורה נקודת שור"ק כי הנה גפן הוא בחינת סגו"ל וגם כל נקודת גפן הוא סגו"ל וכדכתי' גפן ממצרים תסיע וגו' כסו הרים צלה פי' צלה בחי' צל כמיש ה' צלך דהיינו ית' חשך סתרו והוא העולה למעלה ומכסה על בחי' הרים שהם האבות. והנה האבות הם שלשה בחינת סגו"ל. וזהו בחי' גפן. אבל שורה הוא בחי' נקודת השורק והשור"ק יש בו גי' נקודתה שבסגו"ל א"ל שהם זה למטה מה. כך הנה כשהאדם הוא בבחי' התקרבות והתלהבות ככ"ג נקודות מטה למעלה ומלמעלה למטה והממוצע וכו' וכמיש במ"א אזי נקרא בחי' סגו"ל. אבל כשהוא בבחינת ריחוק מקום אלא שהוא בבחי' הודאה כלומר שידוע שהוא רחוק מה' ונעשה כפוף ומודה ואין ערב לבו לגשת מפני ביטולו נקרא בחינת שור"ק ושלש נקודות זו למטה מזו. כלומר שמשפיל עצמו מטה מטה להיות רחוק בעיניו להגיע לזה באומרו מי אנכי וכו' ועי' זה נעשה מבחי' אתוננו בחי' בנה בחי' בן וכמיש בנים אתם וגו' להיות כמו ברא כרעא דאבוה. והנה התהפכות בחינות אלו נעשו ע"י כבס ביין וגו' כבס לשון עבר שתכלית השלימות של ימות המשיח ושלימות בחינת אדם להיות בחי' עיריה ובחי' בן הוא ע"י שכבר כבס ביין הגלות שע"י עבודתנו בזמן הגלות לעורר את האהבה ושמחה של מצוה אתהפכא חשוכא לנהורא והוא תכלית של ימות המשיח כניל:

חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב. הנה גבי יין כתיב

תירושי המשמח אלקים כו'. ולהבין מהו בחי' יין המשמח אלקים ואיך יהיה כחו גדול כי"כ לשמח אלקים. הנה אמרו נכנס יין יצא סוד. והענין כי בתורה יש ב' בחי' יין וחלב וכדכתיב לכו שברו ואלכו לו ב' הוא כסף וכולא מחיר יין וחלב. וכיאר הדבר כי הנה יש ב' אהבות אה"ע ואה"ר. אהבת עולם היא האהבה הגלויה. ואה"ר היא אהבה המסותרת. ולהבין למה נק' האהבה המסותרת בשם אה"ר. אך הנה אה"ע היא האהבה שנלקחה מעולמות דהיינו מחמת התבוננות איך שהוא ית' מחדש בטובו כו'. ומהוה מאין ליש בכל יום מבחי' מל' ית' כי מלכותך מכ"ע כתיב שכל עולמים עליונים ותחתונים הם חיים וקיימים מבחי' מלכותו ית' ממכ"ע וטובי"ע ואתה מחיה את כולם. ואינו כדמיין הנשמה שחיה"ת הגוף. שחיותה מתפשט ומתלבש